

**Жмінська Л.А., аспірант,
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»**

УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ КОШТАМИ З ВИКОРИСТАННЯМ НОРМАТИВНОГО МЕТОДУ

Розглядається проблема управління оборотними коштами з використанням нормативного методу. Розкриті поняття нормування оборотних коштів підприємства, транспортного та поточного запасів. Наведені приклади оптимізаційних моделей, які набувають поширення замість нормування. Виділений основний недолік управління за допомогою нормативного методу.

Застосування управління є нагальною потребою для будь-якого об'єкта господарської діяльності підприємства. Традиційно управління розглядають як цілеспрямований вплив суб'єкта на об'єкт із метою досягнення результату [1]. Але відносно управління оборотними коштами в літературі не визначено єдиного підходу до критеріїв оцінки результату та особливо методів впливу.

У роки адміністративно-командної економіки управління оборотними коштами було під значним впливом державного регулювання. Головною метою управління оборотними коштами з боку підприємства було «вивільнення оборотних коштів із залишків товарно-матеріальних цінностей, ненормованих фондів обігу та інших активів або залучення їх до обігу» [2]. Основними методами такого управління визнавалося нормування оборотних коштів за елементами [3,4,5,6,7] та визначення обсягу і джерел залучення або вивільнення коштів [8].

Для нормування оборотних коштів та їх елементів були визначені формули для розрахунку нормативів у кожній галузі економіки, за кожним окремим елементом, які у певному обсязі застосовуються в практичній діяльності підприємств і в наш час.

У загальному вигляді середня норма оборотних коштів розраховується як середньозважена сума норм оборотних коштів за окремими видами сировини, матеріалів, покупних напівфабрикатів тощо [9]. Норма оборотних коштів з кожного виду сировини і матеріалів враховує час їхнього перебування в поточних, страхових, транспортних, технологічному запасах, а також час, необхідний для вивантаження, доставки, приймання і складування. Кожному з

елементів притаманні окремі особливості встановлення норм. Транспортний запас передбачається на той час, коли за матеріали розраховуються до їх надходження на підприємство. Норми готової продукції на складі враховують час на добірку виробів на замовлення, упакування та маркірування продукції, накопичення її до розміру партії відвантаження, доставки на станцію, пристань або аеропорт. Поточний запас становить основну частину норми оборотних коштів виробничого запасу. Його величина залежить від факторів: частоти і регулярності поставок; форми поставання матеріалами («з коліс» або зі складу); видів і вантажопідйомності застосовуваних транспортних засобів; кількості поставальників матеріалів; відстані від поставальників сировини; якості сировини тощо [6].

В сучасній літературі з фінансів замість нормування більшого поширення набули оптимізаційні моделі. Вони застосовуються не лише до тих елементів оборотних коштів, які раніше нормувалися, але й до ненормованих: дебіторська заборгованість, грошові кошти тощо. При цьому мова йде про управління лише окремими елементами оборотними коштами: запаси сировини, дебіторська заборгованість, грошові кошти. Такою, наприклад є модель розрахунку оптимального розміру партії замовлення (Economic Order Quantity – EOQ) [10]. В її основу покладені сумарні витрати, пов'язані з придбанням, використанням, транспортуванням, складуванням запасів сировини, незавершеного виробництва, готової продукції тощо. Для управління дебіторською заборгованістю, наприклад, використовується розрахунок середнього терміну повернення заборгованості на основі коефіцієнта інкасації [11].

Однак суттєвим недоліком такого методу управління в сучасних умовах є його розірваність, оскільки управління одним елементом оборотних коштів не узгоджене з іншим.

Тому необхідним є також використання управління оборотними коштами з орієнтацією на показники ефективності, з позицій ризику та прибутковості, за схемою «джерела фінансування - напрямки використання», з урахування його кругообігу в процесі відтворення.

Використана література: 1. Ойхман Е.Г., Попов Э.В. Реинжиниринг бизнеса. – М.: Финансы и статистика, 1997. – 334с. 2. Шевелев В.А. Оборотные средства и анализ их использования в промышленности. – М.: Экономика, 1968. – 191с. 3. Зеличенко И.З. Методика разработки нормативов оборотных средств на промышленных предприятиях. – М.: Экономика, 1970. – 166с. 4. Ленская С.А., Сидоров В.Н. Эффективность и время производства. – М.: Экономика, 1980. – 120 с. 5. Пашенко Т.В., Соловей Н.М. Формирование модели управления финансовыми ресурсами предприятия // Организатор производства. – 2000. – №1(10). – с.30-33. 6. Совершенствование организации и планирования

производственных процессов в серийном машиностроении / Отв. ред. А. И. Золотарев. – К.: Наукова думка, 1981. – 151с. **7.** Соловей Н.М., Пащенко Т.В., Гончаров В.И. К вопросу о методах управления финансовыми ресурсами // Вісник Східноукр. держ. ун-ту. – 1999. – №5(20). – с.79-85. **8.** Перламутров В.Л. Проблемы использования оборотных средств в промышленности. – М.: Наука, 1973. – 214 с. **9.** Экономика: Учебник./ Под ред. А.С. Булатова. – М.: Изд-во БЕК, 1995. – 632с. **10.** Ковалев В.В. Введение в финансовый менеджмент. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 768с. **11.** Доронина М.С., Авраменко Е.В. Управление капиталом. Финансовый аспект: Учебн. пособие. – Харьков: РИО ХГЭУ, 2000. –116 с.